

Ústav světových dějin

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno a příjmení studenta/studentky: Bc. Dominika Šalamonová

Název práce: Žena a zasvětený život vo vrcholnom stredoveku: príspevok k ideálom a spiritualite

Jméno oponenta práce: Jakub Izdný

1. Heuristika (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

1.1 Hodnocení použité literatury a pramenů	1
1.2 Úplnost použitých zdrojů z hlediska současného stavu bádání	1

Stručné hodnocení:

Autorka práce provedla metodu sondy, pro níž použila vybrané osobnosti zasvěcených žen podle předem stanoveného klíče. V souvislých pramenech a literatuře se orientuje, drobné připomínky k opomenuté literatuře (např. postrádám zhodnocení práce G. Klaniczaye: Holy Rulers and Blessed Princesses při zmínce o zasvěcených členkách z elitních rodů 13. století) vcelku nemají vliv na celkově solidní heuristiku.

2. Řešení problému (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

2.1 Volba cíle práce odpovídá zadání	1
2.2 Cíl z hlediska metodologie oboru je zvolen relevantně	1

Stručné hodnocení:

Autorka ke svým otázkám vybrala adekvátní postup směřující k zcela obhajitelným a konkrétním závěrům

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

3. Hodnocení struktury práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

3.1 Je struktura práce logická	1
3.2 Odpovídá struktura práce metodologii a metodám deklarovaným v úvodu práce	1-

Stručné hodnocení:

Autorka práce zvolila metodu komparativní sondy. Struktura práce plně odpovídá stanoveným zásadám, je přehledná, logická a plně v souladu se zvolenými postupy. Na místě je pouze zvážit, zda by podobných výsledků analýzy nebylo možno dosáhnout i v případě, že by práce byla koncentrovanější, co se zvolené tematiky týče a v důsledku tudíž kratší a lépe „čitelná“.

4. Hodnocení kvality textu práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

4.1 Analýza pramenů a literatury	1
4.2 Interpretace pramenů a literatury v jejich vzájemných souvislostech	1-

Stručné hodnocení:

Autorčin přístup k prameni je obezřetný, vyčerpávající a v souladu s historickou kritikou. Je na místě diskuse o zmiňované důvěře v dobové prameny s poukazem na osobní zodpovědnost autorů (viz níže).

5. Kvalita zpracování (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

5.1 Stylistika a pravopis	1
5.2 Použitá terminologie	1-

Stručné hodnocení:

Ústav světových dějin
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 207

usd@ff.cuni.cz
<http://usd.ff.cuni.cz>

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Oponent předem avizuje, že práci hodnotí se znalostí české a nikoliv slovenské stylistiky. Přesto se jeví, že autorčin styl je plně zvládnutý, chyby nepřevyšují očekávatelnou míru u redakčně neupraveného textu. Nesetkal jsem se nikdy s přepisem jména v podobě „Piere Ábelard“ – pokud se nejedná o specifikum slovenských autorů (ale dostupné slovenské texty tuto formu neuvádějí). Autorka místy nevěnovala pozornost technické úpravě textu (záměny čárek a teček, neodsazené předložky, volně putující odkazy na poznámky pod čarou), ale i zde lze říci, že se nejedná o zásadní problém. Drobné připomínky k terminologii mohou být věnovány otázce, zda se plně vyrovnala s definicí některých pojmů (ideál, gender – viz níže).

6. Celkové hodnocení v rozsahu nejméně 500 znaků:

Dominika Šalamonová zpracovala rozsáhlou sondu do specifické zbožnosti zasvěcených žen vrcholného středověku. Svou práci vytyčila s velkou dávkou přesnosti jako komparativní a diachronní analýzu tří základních směrů zasvěcených forem života – tradiční, mendikantské a nakonec poněkud živelnějších forem bekyň, anachoretů a rekluz – přičemž se s ohledem na skutečně hutný a rozsáhlý předmět bádání zaměřila velmi prozíravě na tři specifické a velmi dobře ohraničené stránky religiozity (askeze, eucharistická úcta, mariánská úcta). Text je zpracován s pečlivostí a jistým rozmachem, přesto s respektem k původně zvolené podobě sondy a přehledně. Je také nutno zdůraznit, že autorka přesvědčivě zvládá odborný styl a její práce je srovnatelná s běžně publikovanými texty.

Výběr pramenů a základní metodologie vcelku neobsahuje za řeč stojící nedostatky. Autorka pracuje s maximálně původními prameny a dostatečně je obeznámená se sekundární literaturou. Důvěra, kterou klade v prameny je místy možná až příliš velká, poznámky typu „autori hagiografií boli predsa vnútorne viazaní pocitom zodpovednosti za pamiatku osoby, ktorá mohla mať dopad aj na jej posmrtný život, a tak museli svoje hagiografie postaviť na reálnych základoch“ (s. 11) svědčí o jisté absenci opatrnosti, ke které nabádají autority jako Gurevič, kteří upozorňují, že sama představa ideálu, o němž texty referují mohla autory

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

snadno vést ke zkreslením, které považovali za přijatelná, neboť byla v souladu s didaktickými účely textu. Přesto nelze říci, že by autorka k pramenům přistupovala naivně.

Další poznámku si zaslouží výběr subjektů sondy. Autorka se pokusila rozrůznit sondáž snahou vybrat k popisu vždy výraznější a méně známou figuru související tradice. Sama ovšem toto pravidlo hned porušuje (jak sama uznává) v prvním případě, kde vybírá dvě „celebrity“ dobové ženské zbožnosti, Hildegardu a Heloisu. Při určování významnosti figur je také malý důraz kladen na rozdíl, zda se tento faktor odvíjí od dobové proslulosti či přímého vlivu dané osobnosti na vývoj zbožnosti a ideálu (sv. Klára např. byla osobně významná i vlivná, u sv. Markéty lze mluvit spíše o vnější slávě, ale přímý vliv na ideál a jeho vývoj tu asi nebyl tak velký). Vcelku lze ale říci, že tento aspekt ovlivňuje autorčiny závěry jen málo.

Otázka ideálu je vůbec v celé práci zmiňována velmi často a zřejmě by si zasloužila výraznější definici v úvodu práce. Autorka s pojmem zachází poměrně volně, není úplně jasné, jak byl v jejích představách ideál konstruován a hlavně co vše do něj bylo svým způsobem zahrnováno. Problematické pak představují pasáže, kde autorka zmiňuje určitý míněný ideál daný spirituálním průvodcem pro poustevnice (s. 192), který ale v praxi asi nebyl nikdy dodržován. Obráceně zdůrazňuje autorka penitenciální a životní praktiky, které byly autory životopisů uváděny jako hodné zaznamenání, ale přesto správně autorka usuzuje, že spíše jako zvláštnosti či kuriozity (dokonce objekt jistého senzačního zájmu) a nikoliv jako výzvy k následování (přesto ale takové praktiky, i když asi ne ty nejvýraznější, mohly být po svém zaznamenání do jisté míry napodobovány).

Podobně opatrněji bych doporučoval zacházet s pojmem genderu, který sice představuje zásadní badatelskou kategorii převzatou ze současné sociální vědy, ale v kontextu archaičtějších společností působí jeho užití vždy jistou mírou problémů. Autorka s ním zachází poněkud intuitivněji a nevyhne se tak lapsům, kdy např. označuje představu Ježíše s prsy uváděnou sv. Bernardem (s. 107) jako projev „genderové neutrality“, ačkoliv se zjevně spíše

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

jedná o prvek, který spíše naopak využívá (převrácenou) genderovou příznakovost jako specifikum a doklad komplementarity a absolutnosti Boží péče (odvozené zjevně od myšlenky nejvyšší dokonalosti). Užití termínu je zde tedy přinejmenším sporné.

Autorce se sonda také poněkud vymyká z rukou svým rozsahem. Text je uvedený velmi široce a obsahuje velmi obecnou kapitolu o zasvěcenosti, kde se ovšem autorka ve výsledku stejně neubrání sporně zjednodušeným výrokům (s. 26: v súlade s trendami antickej spoločnosti, ktorá bola naklonená askéze), nebo sice správně definuje vliv antických textů, Bible a patristické literatury, aby pak prakticky opomněla vliv např. gentilních zákoníků, které formovaly (či popisovaly) velkou část uvažování společnosti mimo bezprostřední antický civilizační prostor. Na tomto místě je také třeba připomenout, že i přes rozsáhlost výběru sondovaných objektů se stále nabízí výhrada, že práce představuje pokračování tendence vybírat z pestrého světa evropského středověku jen případy jádrových a tedy zejména pro vlivné mediévistické školy nejtypičtějších regionů – i když tu je alespoň chvályhodně zmíněná středoevropská charismatička Markéta a případy v kontextu širšího Nizozemí a Flander. Práce obsahuje občas s ohledem na specifické téma poněkud zdouhavá líčení vývoje jednotlivých řádů, autorka se neubráníla výčtu zajímavých stránek životopisů zasvěcených žen, jejichž souvislost se zkoumanými tématy je sporná, místy pak sdělované informace opakuje (např. s. 155, pozn. 593) a opakování dílčích závěrů za jednotlivými kapitolami a jejich nové shrnutí v závěru celé pak už působí trochu nadbytečně. Čtenářům svých textů by diplomantka z mého pohledu do budoucna měla umožnit poněkud více zaměření na zvolená zkoumaná témata, aby text nestřídal polohy syntetické a analytické práce – což samo o sobě zřejmě vedlo k jeho rozsahu.

Závěry získané sondou pak nelze vždy zobecňovat zmíněnými směry – např. když autorka předpokládá, že koncil z Vienne rozhodoval o herezi bekyň na základě stereotypního vnímání ženské zbožnosti (s. 182). Diplomantkou zvolená sonda ovšem po mém soudu nepředstavuje dostatečný argument o celkové ortodoxii hnutí bekyň.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Přes výše uvedené a jen opticky početné výtky lze ovšem shrnout, že povaha diskutabilních či skutečně sporných bodů nijak nenarušuje celkově výborný dojem ze zvládnuté práce, která si stanovuje originální, smysluplný a zvladatelný cíl a za použitím pečlivých prostředků jej naplňuje. Výše zmíněná diskuse je z mého pohledu spíše námětem pro formulování těch nejpreciznějších závěrů kvalitních textů, mezi něž autorka svou erudicí výkladu a profesionalitou stylu bezesporu a bez větších zaváhání přesvědčivě míří.

7. Otázky a připomínky k obhajobě:

Do jaké míry je možné pracovat s pojmem „genderu“ i v době, která přistupovala k daným otázkám veskrze konzervativně a sociální a biologickou kategorií v tomto směru prakticky neodlišovala?

Jak může být konstruovaný ideál zasvěcených žen vztahován k celkové dobové religiozitě společnosti? Kterým směrem postupovala dynamika změn?

Navržená známka: výborně

Datum:

4. 9. 2020

Podpis: Jakub Izdný